KONGRUENTNA (SROČNA) DVOJINA U KAJKAVSKOME KNJIŽEVNOM JEZIKU 16., 17. I 18. STOLJEĆA

Kuzmić, Boris; Klinčić, Ivana

Source / Izvornik: **Kaj : časopis za književnost, umjetnost i kulturu, 2016, 49 (234), 29 - 36**

Journal article, Published version
Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:492465

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Izvorni znanstveni rad
UDK 811.163.42'282 : 802/809-26 (497.5)"15"-"17"
Primljeno 2015-04-20
Prihvaćeno za tisak 2015-08-26

KONGRUENTNA (SROČNA) DVOJINA U KAJKAVSKOME KNJIŽEVNOM JEZIKU 16., 17. I 18. STOLJEĆA

Boris Kuzmić, Zagreb – Ivana Klinčić, Zagreb

Sažetak

U ovom se radu ispituje je li se dvojina kao gramatička kategorija broja u sintagmatskim izrazima gubi u 16. ili 17. stoljeću te kakva je njezina sudbina u 18. stoljeću u okviru kajkavskoga književnog jezika. Odnos između dvojine i množine ispituje se u sintagmatskim izrazima u rečenicama tipa Moja dva brata sta dobra učenika koja... *u odnosu na one u rečenici* Moji dva brati su dobri učeniki koji...

Ključne riječi: kongruentna dvojina; kongruentna množina; kajkavski književni jezik 16. 17. i 18. stoljeća

Uvod

Atributne sintagme kao subjekti ili objekti u rečenici zajedno s brojevnim kvantifikatorima, kao i predikatom koji se nastavkom slaže s prethodnom sintagmom, određuje poseban tip gramatičkoga broja koji zovemo *kongruentnom* (lat. *congruere* – podudarati se) ili *sročnom dvojinom*. Termin kongruentne dvojine preuzimamo iz Žolobovljeve monografije *Symbolik und historische Dynamik des slavischen Duals* (1998). Navedeni je termin gotovo nepoznat u hrvatskoj slavističkoj literaturi, a u ruskoj se literaturi javlja tek u novije vrijeme. U dosadašnjoj se literaturi kongruentna dvojina proučavala unutar vezane dvojine, što u metodološkom smislu nije u redu imamo li u vidu položaj imenskih riječi unutar atributnih sintagmi (kongruentna dvojina) ili njihovu uporabu isključivo u vezanoj dvojini. Termin kongruentne dvojine u klasifikaciji dvojinskih tipova Žolobov uvodi zato što dotadašnja Belićeva klasifikacija dvojine, koju je prihvatila većina slavista, nije vodila računa o različitoj uporabi dvojine s obzirom na različite vrste riječi.

Book 1.indb 29 25/05/16 09:35

Terminološki se ovdje čini razlika između *vezane dvojine* koja je isključivo morfološka kategorija, složena od imenica i brojevnih kvantifikatora, u odnosu na *kongruentnu dvojinu* u kojoj brojevni kvantifikatori određuju oblik čitave sintagme, a kadšto i rečeničnoga predikata. Uspostavljeni odnos pokazuje da je kongruentna dvojina imanentno sintaktička kategorija. Žolobov (1998: 38) upozorava da dvojinu čine dvije temeljne jezgre: nominativnu jezgru dvojine čine imenice, a komunikativno-nominativnu jezgru lične zamjenice 1. i 2. lica. Uporaba dvojine u drugih vrsta riječi – neličnih zamjenica, pridjeva, glagolskih pridjeva trpnih i glagola – uvjetovana je kongruencijom. Drugim riječima, dvojina se u imenica i ličnih zamjenica 1. i 2. lica može upotrijebiti samostalno, dakako uz određeni brojevni kvantifikator, bez nužne uklopljenosti unutar atributnih sintagmi. Dvojina u neličnih zamjenica, pridjeva, glagolskih pridjeva trpnih i glagola ne može se upotrijebiti samostalno (osim u sindetičkoj dvojini), jer je uvjetovana kongruencijom unutar atributnih sintagmi. Neosporna je činjenica da u atributnim sintagmama najčešće dolazi do slaganja u nastavku (morfološko slaganje), ali to ne znači da se neslaganjem u nastavku uspostavlja poseban tip nekongruentne veze. I u jednom i u drugom slučaju radi se o kongruenciji, s tom razlikom što će se subjekti s predikatom slagati u nastavku ili će, u drugom slučaju, morfološko slaganje posve izostati. Za oblike pridjeva u imenskom dijelu predikata koji se ne slažu u nastavku, Corbett (2000: 270) uspostavlja odnos između sintaktičkoga (*dva čovjeka su dobra*) i semantičkoga slaganja (*dva čovjeka su dobri*). Može se prihvatiti činjenica da sintaktičko slaganje pretpostavlja slaganje u nastavku, ali je vrlo upitno semantičko slaganje, zato što oba tipa uključuju dva subjekta ili objekta. Bilo bi možda preciznije atributnoj sintagmi *dva dobra brata* pridružiti morfološku oznaku dvojine, kojoj s prvim imenskim predikatom pripisujemo sintaktičku oznaku dvojine, a s drugim množine, što zapravo znači da sintagmi *dva čovjeka* iz druge rečenice pridružujemo samo morfološku oznaku dvojine. Istraživanje kongruentne dvojine čini se važnim u određivanju ponajprije morfološke dvojine u rečeničnom ustrojstvu i na taj se način pokazuje jesu li se morfološki dvojinski oblici doista shvaćali dvojinskima ili su samo formalna oznaka stare dvojine kojom dominiraju oblici množine. Drugo je važno pitanje istraživanje dvojinsko-množinskih sintaktičkih suodnosa u vremenskom presjeku, a posebno su zanimljivi slučajevi u kojima se pojedini članovi atributnih sintagmi morfološki ne slažu, što rezultira različitim odabirom dvaju gramatičkih brojeva.

Pišući o kongruentnoj dvojini u kajkavskome književnom jeziku Luka Zima (1887: 176) davno je napisao: „U kajkavštini nalazi se kod d v a dual a ponajviše plural, kod t r i i č e t i r i plural“. Svi primjeri koje Zima navodi redovito stoje u množini, a ekscerpirani su iz hrvatske kajkavske usmene (narodne) književnosti, npr. Zemi *moje* oba dva *roge*; Onda *su* taki *doleteli* dva *gavrani*; Jen put *bili su* dva *ljudi*; Pod steblom *su* dva *veliki zlatni* stolci; Zeli njega vrazi, ki dva *drage mrazi*;

Book 1.indb 30 25/05/16 09:35

Po njem (gradu) *se šeču dragi* dva; On je imel tri sine, dva *su bili nori*. Četrdeset i pet godina nakon Zime srpski filolog Aleksandar Belić (1932: 149) donosi podrobniju formulaciju: „Imenice m. roda uz broj dva, tri, četiri imaju u nom. oblik nomin. množ., a u akuz. oblik akuz. množine; to isto vredi i za atribute (pridevske i zameničke) uz njih. (...) Nahodi se i dosta primera u kojima uz brojeve dva, tri, četiri stoji oblik brata; ali i tu atributi stoje obično u množini (u nom. pl. ili acc. pl.)". Belić ne navodi samo primjere s kongruentnom množinom nego i one s dvojinom, npr. Onda *su* dva *brata odišli* v šumu; I *ovi* dva *brata su bili obešeni*; Ovi su *njena* dva *mlada sina* napred držali; Koja je *takva* dva *lepa dečeca* pogubiti stela.

Cilj istraživanja koje slijedi jest otkrivanje znanstvene istine u svezi s kongruentnom dvojinom / množinom u jeziku stare hrvatske književnosti na kajkavskoj osnovici. Ovdje se neće promatrati dvojinsko-množinski odnos u glagola zato što je to već obrađeno u ranijem radu (v. Kuzmić – Pupek 2012).

Tekstovi iz 16. stoljeća

Atributne sintagme, uz brojevni kvantifikator 2, pokazuju da se imenice m. i sr. roda u NA, kao i imenice m. i ž. roda u DI, morfološki slažu sa zamjenicama, pridjevima i glagolskim pridjevima trpnim u nastavku dvojine, npr. *te* dve *sele kmetske* gore *imenuvane*…(ŽL); među *tema* dvema *najpoglavitiešema perušema*… (DEC, 162); postavili *tema* dvema *stranama*…(AC, CCCIV); dva *sreberna pehara pozlaćena*…(AC, CCCXVII); dva *kervna* ili *bližnja brata*…(DEC, 43); a dva sta *diela*…*postavljena* (DEC, 136), dva sta *diela sudčieva*…(DEC, 147), *ona* dva *poglaviteša* gornji i dolnji *peruša*, *sama* od sebe ili po dobrih prijateleh *opomenena*…(DEC, 161), sta dva *diela španova*…(DEC, 168), sta dva *diela kraljeva*… (DEC, 168), sta dva *diela njegova*…(DEC, 179), sta dva *diela sudceva*…(DEC, 184).

Rijetko uz dvojinski oblik prodire i množinski, npr. dva diela kotera bi se ž njegova imienja dostojila pravdenoga stola, *one* dva mu se prostita…(DEC, 136).

Uz brojevni kvantifikator 12 moguće je pronaći i dvojinski i množinski oblik, npr. z dvemanadeste *plemenitima človekoma* prisеže…(DEC, 123); z dvemanadeste *plemenitimi* z *ladanskimi*…(DEC, 122).

Uz brojevni kvantifikator *oba*(*dva*) promjenljive riječi u atributnim sintagmama zadržavaju dvojinske oblike, npr. tako se moreta vpeljati v nju obadva *takova pobratina*…(DEC, 55).

Book 1.indb 31 25/05/16 09:35

Tekstovi iz 17. stoljeća

Atributne sintagme, uz brojevni kvantifikator 2, pokazuju da se imenice m. i sr. roda u NA morfološki slažu sa zamjenicama, pridjevima i glagolskim pridjevima trpnim u nastavku dvojine, npr. *druga* dva *dela*…ostavljam… (OIK, 107); ostavljam…dva *zlata dukata*… (2x, OIK, 104); *moja* dva *kmetićka*… (DL); ostavljam…dva *najvekša kernjaka*… (OIK, 105); *možara* ili *glasnika železna velika* 2… (UR, 186); dva *Patra Kapucina*… (OIK, 110); dva *sreberna pehara*… (OIK, 103); *ražnja železna* 2…(UR, 186); dva *pešja težaka*… (DL); *orkinga rubintasta* dva… (OBP, 34); dva *velika djundja*… (OBP, 35); od vsakoga dima dva *piška* 3 puškami *spravna*…(PNF); dva *dužna človeka*… (OIK, 107); da budu *moja* dva *meseca*… (KL); *ova* dva *željara*…(UB, 302); koga su gore *imenuvana* dva *svedoka* i *slobodnjaka*… (TPB, 2); i vezda *one* dve *sele* nesu ništar… (SNVT, 4).

Rijetki su primjeri množine: poklam su je ova dva oficiala *sami* o svoje vole zaterla… (TPB, 10); 2 *raspucana korita*… (OIK, 104).

U kosim padežima nalazimo množinski oblik, npr. da bi *oveh* dveh *harambaš* ne bilo…(PPB, 2).

U zavisno složenim rečenicama rijetko se javlja dvojina, a množinski oblici postaju pravilnima, npr. uzeli su Matijašu Dijaniševiću dva vola *kotera* su bila *vridna* dukat 14… (LMS); imal je Karlovec vsegdar dva *redovnika*…*koji* su im svete i duhovne službe… (SHK 2, CLV); dva izmed *njih koji* ih budu išli…(LL).

Uz brojevni kvantifikator 12 ne nalazimo više dvojinske oblike, npr. je dopeljal…dvanadeste *bojneh pušak*… (PPB, 2); i *oni* dvanajst *kmeti*…i *oni* nesu bili *pokorni* da i *oni* 12 ovac dadu… (OTK, 4); ar vu njem neje nego samo dvanadeste *grabantov koji* lestor ognja čuvaju…(PPB, 120).

Uz brojevni kvantifikator *oba*(*dva*) nalazimo samo potvrde za množinske oblike, npr. *znajte* obadva da smo sada vsi prisegli, da *vam* se nigdar ne bude znalo hiža ni hižišče, i to *znajte* da *vas* hočemo ze vsem vašem kolenom zaterti, i vse *vam* potuči, živinu i decu, i *vas*, i on *vam* sin živ ne bude… (PPB, 32).

Tekstovi iz 18. stoljeća

Atributne sintagme, uz brojevni kvantifikator 2, pokazuju da se imenice m. i sr. roda u NA morfološki slažu s pridjevima i rednim brojevima u nastavku dvojine, npr. *druga* pako dva *persta* postavi… (VO, 49); dva *perva persta* na peru povnice leže… (VO, 50); dva pako *persta perva* leve ruke… (VO, 50); dva *pešička težaka* dati dužen bude… (U, III-§I); sejemo dva *požonska vagana*… (URK, 20); postavi dva *zadna persta*… (VO, 69); za

Book 1.indb 32 25/05/16 09:35

dobra dva *pednja*… (KK, 111).

U kosim padežima nalazimo isključivo množinske oblike, npr. drži patronu med palcem i *pervemi* dvimi *persti*… (VO, 49); prime taki z *onemi* dvimi *zadnjem persti* oružje… (VO, 49); od dveh *požonskih dervenjek*… (3x, U, I-§I); z dvemi *požonskemi dervenkami*… (U, I-§II); po dveh *pešičkih kmeti*… (U, III-§XII); razdelenje jednoga batajlona i dveh *grenadierskeh compagnic*… (VO, 66); med palcem i dvimi *pervimi persti*… (VO, 69); z dvemi *istemi persti*… (VO, 69).

U imenskome dijelu predikata nalazimo isključivo množinski oblik, npr. zato vališi…spravljeni dva…*odprti* jesu…(POD).

Zaključak

U svim razdobljima kajkavske pismenosti atributne sintagme, uz brojevni kvantifikator 2, pokazuju da se imenice m. i sr. roda u NA morfološki slažu sa zamjenicama, pridjevima i glagolskim pridjevima trpnim u nastavku dvojine. Imenice m. i ž. roda u DI morfološki se slažu sa zamjenicama, pridjevima i glagolskim pridjevima trpnim u nastavku dvojine do kraja 16. stoljeća. U kosim padežima redovito se pojavljuju množinski oblici. U svim razdobljima kajkavske pismenosti u zavisno složenim rečenicama rijetko se javlja dvojina, a množinski oblici postaju pravilnima.

Uz brojevni kvantifikator 12 dvojinski se oblici pojavljuju rijetko do kraja 16. stoljeća.

Uz brojevni kvantifikator *oba*(*dva*) promjenljive riječi u atributnim sintagmama zadržavaju dvojinske oblike do kraja 16. stoljeća, a kasnije se potvrđuju isključivo množinski oblici.

Izvori

16. stoljeće

AC – Acta Croatica, CCCIV. Suci županije varaždinske otkupljuju kneza Ivana Araša i dijele jedno njegovo selo (Petruševec, 19. 11. 1588., u: Kukuljević-Sakcinski, I. 1863)

DEC – Decretum Ivana Pergošića (Nedelišće, 1574., u: Pergošić, I. 2003)

ŽL – Želinska listina (Želin, 20. 7. 1595.; Petar Erdödy daruje braći Marku, Dioniziju i Franji Zimici dva kmetska zemljišta i učini ih plemenitima, u: Lopašić, R. 1894)

Book 1.indb 33 25/05/16 09:35

17. stoljeće

DL – Donjolomnička listina (Donja Lomnica, 24. 2. 1628.; Paval Šabarić navodi sve službe i daće što su je dužna davati dva založena kmeta, u: Lopašić, R. 1894)

KL – Kuzminečka listina (Kuzminec, 12. 7. 1665.; Vicekapetan križevački Nikola Makar uređuje službe i daće svojih podanika u Torčecu, u: Lopašić, R. 1894)

LL – Letovanićka listina (Letovanić, 12. 4. 1636.; Ban Sigismund Erdödy određuje prava i dužnosti Jelačića u selu Farkašiću, u: Lopašić, R. 1894)

LMS – Listina Mikule Sopića (Šipak, 1. 4. 1646., u: Strohal, R. 1907)

OBP – Oporuka Barbare Peranski iz g. 1696. s popisom nakita (u: Kolanović, J. 1977)

OIK – Oporuka brdovečkoga župnika Ivana Kobbea (Brdovec, 14. 8. 1681., u: Laljak, S. 2002)

OTK – Otpor kmetova u Šenkovcima povećanju tlake (1601 – 1660, u: Adamček, J. i dr. 1985)

PNF – Poziv bana Nikole Frankopana na vojnu protiv Turaka (9. 10. 1618., u: Laszowsky, E. 1913)

PPB – Prva posavska buna (1653 – 1659, u: Adamček, J. i dr. 1985)

SHK 2 – Spomenici Hrvatske krajine 2, CLV. Benko Vinković, zagrebački biskup, obznanjuje glavarima karlovačke vojske, pod kojim uvjetima bi mogao u Karlovcu osnovati franjevački samostan (Zagreb, 6. 6. 1642., u: Lopašić, R. 1885)

SNVT – Seljački nemiri na posjedima oko Varaždinskih Toplica (1604 – 1656, u: Adamček, J. 1974)

TPB – Treća posavska buna (1670 – 1671, u. Adamček, J. i dr. 1985)

UB – Urbar imanja Bukovca u Podravini (1645., u: Lopašić, R. 1894)

UR – Urbar grada Rakovca (1630., u: Lopašić, R. 1894)

18. stoljeće

KK – Kazitel knig za polodelavca na horvatskem jeziku očituvan (1788., u: Šatović, F. 1975)

POD – Pogodba o dojenju napuštenog djeteta u Samoboru (1781., u: Brekalo, I. 1999)

U – Urbarium Marije Terezije (26. 4. 1766., u: Udvari, I. 2003)

URK – Urbarijalna regulacija sela Kapelšćaka (1774 – 1778, u: Adamček, J. 1970)

VO – Vojni obučevnik (18. st., u: Jurić, Š. 1971, 1972)

Objavljeni izvori

Adamček, J. (1970) Urbarijalna regulacija sela Kapelšćaka 1774–1778, *Kaj*, 2, 18–22.

Adamček, J. (1974) Seljački nemiri na posjedima oko Varaždinskih Toplica (1604 – 1656), *Kaj*, 12, 72–77.

Adamček, J. i dr. (1985) *Seljačke bune u Hrvatskoj u XVII stoljeću (Građa)*, Zagreb – Sisak, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta, Odjel za hrvatsku povijest, Arhiv Hrvatske, Historijski arhiv.

Brekalo, I. (1999) Pogodba iz 1781. godine o dojenju napuštenog djeteta u Samoboru,

Book 1.indb 34 25/05/16 09:35

Kaj, 4–5, 71–75.

Jurić, Š. (1971) Kajkavski vojni "obučevnik" iz 18. stoljeća, *Kaj*, 12, 46–55.

Jurić, Š. (1972) Kajkavski vojni obučevnik iz 18. stoljeća, II., *Kaj*, 1, 63–81.

Kolanović, J. (1977) Oporuka Barbare Peranski iz 1696. g. s popisom nakita, *Kaj*, 9–10, 32–36.

Kukuljević-Sakcinski, I. (1863) Acta croatica, Listine hrvatske, *Monumenta historica Slavorum meridionalium*, 1, 1–339.

Laljak, S. (2002) Župnik Ivan Kobe i njegova oporuka, *Brdovečki zbornik*, 102–110.

Laszowski, E. (1906) Prilozi za povjest Krajine. (Nastavak.), *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 8, 34–41.

Laszowsky, E. (1913) Poziv bana Nikole Frankopana na vojnu proti Turcima 9. okt. 1618, *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 15, 148–150.

Lopašić, R. (1885) Spomenici Hrvatske krajine II. Od godine 1610 do 1693., *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 16, 1–435.

Lopašić, R. (1889) Spomenici Hrvatske krajine III. Od godine 1693 do 1780 i u dodatku od g. 1531 do 1730., *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 20, 1–519.

Lopašić, R. (1894) Urbaria lingua croatica conscripta. Hrvatski urbari, *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*, 5, 1–484.

Pergošić, I. (2003) *Decretum 1574. Hrvatski kajkavski editio princeps*, Za tisak priredio i priloge napisao Zvonimir Bartolić, Čakovec, Matica hrvatska.

Strohal, R. (1907) Nekoliko starih listina iz karlovačkoga kotara, *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 9, 148–160.

Šatović, F. (1975) Kazitel knig za polodelavca na horvatskem jeziku očituvan, *Kaj*, 12, 108–115.

Šojat, V. (1969) Sa jedne istrage na vlastelinskom sudu grofa Ratkaja u Velikom Taboru 1744. godine, *Kaj*, 7–8, 92–100.

Udvari, I. (2003) *A Mária Terézia-féle úrbérrendezés forrásai magyarországi délszláv népek nyelvén I*, Nyíregyháza, Nyiergyhazi foiskola ukran es ruszin filologiai tanszeke.

Literatura

Belić, A. (1932) *O dvojini u slovenskim jezicima*, Beograd, Srpska kraljevska akademija.

Derganc, A. (1993) Spremembe nekaterih dvojinskih oblik in zvez v slovenščini in ruščini, *Slavistična revija*, 1, 209–218.

Iordanskij, A. M. (1960) *Istorija dvojstvennogo čisla v russkom jazyke*, Vladimir, Gosudarstvennyj Pedagogičeskij Inst. im. PI Lebedeva-Poljanskogo.

Kuzmić, B. (2011) Jezik hrvatskih pravnih tekstova, *Povijest hrvatskoga jezika*, *2. knjiga*: *stoljeće*, Zagreb, Croatica, 323–385.

Kuzmić, B. – Kuzmić, M. (2007) Deklinacija brojeva dva, oba, tri i četiri u kajkavskim pravnim tekstovima od 16. do 18. stoljeća, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje,* 33, 263–288.

Book 1.indb 35 25/05/16 09:35

Kuzmić, B. – Pupek, L. (2012) Dvojina u glagola u kajkavskome književnom jeziku 17. i 18. stoljeća, *Kaj*, 4–5, 81–88.

Lončarić, M. (1996) *Kajkavsko narječje*, Zagreb, Školska knjiga.

Simeon, R. (1969) *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, Zagreb, Matica hrvatska.

Stolac, D. (2011) Kajkavski hrvatski književni jezik, *Povijest hrvatskoga jezika*, *2. knjiga*: *16. stoljeće*, Zagreb, Croatica, 189–227.

Šojat, A. (1988) O grafiji i jeziku zapisnika Varaždinskoga mesarskog ceha, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu*, 2, 489–501.

Šojat, A. (2009) *Kratki navuk jezičnice horvatske. Jezik stare kajkavske književnosti*,

Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Zima, L. (1887) *Ňekoje*, *većinom sintaktične razlike između čakavštine*, *kajkavštine i štokavštine*, Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Žolobov, O. (1998) *Symbolik und historische Dynamik des slavischen Duals. Simvolika i istoričeskaja dinamika slavjanskogo dvojstvennogo čisla*, Frankfurt am Main, Peter Lang GmbH.

CONGRUENT DUAL IN THE 16th, 17th, AND 18th CENTURY KAJKAVIAN LITERATURE LANGUAGE

By Boris Kuzmić, Zagreb – Ivana Klinčić, Zagreb

Summary

The paper questions the issue whether dual as a number grammatical category disappears in syntagmatic expressions in the 16th and 17th centuries, and about its fate in the 18th century in the Kajkavian literary language context. The relation between the dual and plural are examined in syntagmatic expressions in sentences such as "Moja dva brata sta dobra učenika koja…" in respect to those in the sentence "Moji dva brata su dobri učeniki koji…"

Key words: congruent dual; congruent plural; 16th, 17th and 18th century Kajkavian literature language

Book 1.indb 36 25/05/16 09:35